

תרומה

מי בונה את המקדש?

פרשת השבוע פותחת בפרוט החומרים הנדרשים לבניית המשכן, חומרים אותם אומר משה לבני ישראל לתרום לצורך בנייתו. הרמב"ם מציין כי כל אחד ואחת – אנשים ונשים חייבים בבניית המשכן (והמקדש), בין בגופם ובין בממונם. ואכן, בתרומות לבניית המשכן השתתפו גם הילדים הקטנים.

מה היא בעצם מטרת בניית המשכן (והמקדש)? לבנות בית, בית גשמי פה בעולם, בו תשרה השכינה הקדושה. הלא זהו דבר חידוש מפליא ביותר! דבר, עליו אומר שלמה המלך בעת חנוכת בית המקדש הראשון: "השמים ושמי השמים לא יכלכלוך" – את הקב"ה אין הבריאה הגשמית והמוגבלת יכולה 'להכיל' כלל. גם לא בדרגות הנעלות ביותר שלה, ודווקא במשכן כן יש השראת השכינה.

לפי זה, לכאורה יש צורך דווקא באנשים נעלים ביותר מבחינה רוחנית על מנת להצליח ליצור בית מתאים לה'. ובפרט שאת תרומות החומרים מהם יבנה בית זה, ואת פעולת הבניה יש צורך לעשות מתוך כוונה מתאימה וטהורה – מה שלא מצוי אצל כל אחד ואחת. אז איך יכול כל אחד להיות שותף לבניית המשכן?
התשובה לכך היא: מכיוון שבניית המשכן הייתה לאחר מתן-תורה – הדבר אפשרי.

בקשר מתמיד עם ה'

מאז מתן-תורה יש לנו אפשרות להוריד קדושה לעולם ולחבר 'עליונים' ו'תחתונים' יחד. במתן-תורה פעל הקב"ה שהיהודי, בכל מקום ומצב שיהיה, הרי הוא מחובר לה' – כל אחד מישראל, נבחר להיות "ממלכת כהנים וגוי קדוש". גם במצבים בהם אין הדבר ניכר לעין, ואפילו כשנדמה לעין ההפך הגמור חס ושלום, הרי האמת הפנימית (נקודת היהדות) של היהודי היא – שהוא רוצה לקיים את רצון ה', ורק, כפי שפוסק הרמב"ם, "יצרו הוא שתקפו".

אם כן, בוודאי שכל יהודי שייך לבניית בית לה'. הרי הוא חלק ממנו ממש!
דבר זה נרמז גם בימים בהם חל ראש-חודש אדר השנה: ימים ג' ו-ד'. כתוב בגמרא כי האותיות ג' ד' משמעותן "גמול דלים" – לתת למי שאין לו. לכאורה 'דלים' מציין אמנם מצב של עוני, אולם 'רשים' מבטא עוני במצב קשה הרבה יותר, אז למה לא 'גמול רשים'?

אלא שההבדל בין המילה 'דל' למילה 'רש' היא שהדל נכתב באות ד' והרש באות ר'. שתי אותיות כמעט זהות, אולם לאות ד' יש 'נקודה' מאחורה. נקודה המסמלת את "נקודת היהדות" של היהודי עליה דיברנו, והיא המקשרת אותו באופן קבוע לקב"ה, גם כשהוא במצב 'דל' מבחינה רוחנית חס-ושלום.

לפני מתן-תורה הקשר שלנו לה' היה באופן של 'גמול רשים', ראשי תיבות 'גר'. ולכן גם אומר משה לפני מתן-תורה "גר הייתי בארץ נכריה" – גר הוא אדם שזר למקום, זאת משום הקשר של משה לה' שמרחיק אותו מלהיות 'שייך' באמת למקום זה, אולם עם זאת הרי הוא "בארץ (מלשון רצון) נכריה". יש לו קשר כלשהוא לרצונות של נכריים, גויים. לעומת זאת, מאז מתן-תורה, פוסק הרמב"ם ש"רצונו האמיתי של כל יהודי הוא לעשות כל המצוות ולהתרחק מן העבירות" הוא לא שייך כלל ל"ארץ נכריה" – רצון של נכרי, אלא כולו קשור לה'.

כל יהודי – זהב!

אם נתבונן שוב בתרומות המשכן נגלה כי הפרט הראשון המוזכר בפרשה הוא הזהב. מדוע? הרי אין הוא מבטא לכאורה לא את מצב התורמים (זהב יש לאנשים בכמות קטנה יותר באופן יחסי), ולא את הצורך בתרומה (לצורך בניית המשכן היה צורך במעט זהב ביחס לכסף ולנחושת).

אלא שהזהב מבטא את **מעלתם** של התורמים – בני ישראל. כפי שראינו קודם, הרי מאז מתן-תורה כל יהודי, גם כפי שהוא פה בעולם הגשמי, בו יש צורך בכסף, הרי הוא עשיר בעצם: "בן מלך" למלך מלכי המלכים הקב"ה. ומציאותו של היהודי היא הדבר היקר ביותר – זהב. משום כך מתחילה התורה בזהב, ללמדנו שהכח לעשות משכן לה' בא מהעובדה שהיהודי, גם בהיותו למטה, הרי הוא מקושר ושייך ל"עליונים", והוא בדרגת 'זהב'.

אם כך, הרי הלימוד הראשון הנלמד מכך הוא שהקב"ה פוסק בתורה שכל יהודי צריך להיות בעשירות ('זהב') הן ברוחניות והן בגשמיות. ולא רק שהוא צריך להיות עשיר, אלא שיש לו את העושר בפועל. הסיבה שלא תמיד רואים זאת בגשמיות היא, כי ה' רוצה שהדבר יתגלה דווקא על ידי עבודתנו, ודווקא אז יש ריבוי ושפע ואת "יתרון האור הבא מן החושך".

כל זאת שייך בפרט היום – בדור האחרון לגלות והראשון לגאולה, כשכבר נגמרו כל ההכנות לקראת משיח, ולכן כל יהודי צריך להשתדל להיות עשיר בפועל. עשיר בדעת – בלימוד תורה וקיום מצוות, וגם עשיר בגשמיות כדי שיוכל לנצל עושר גשמי זה לרוחניות – קיום מצוות מתוך הרחבה והידור, והרי בקרוב מאוד נצטרך להשתמש בכסף וזהב לבית המקדש השלישי.

אין מזל לישראל

על פי זה נבין גם את הקשר בין פרשת תרומה לחודש אדר:

על חודש אדר אומרים חז"ל ש"בריא מזלו". והרי "אין מזל לישראל"? אלא שבענין ה'קשר' של ישראל למזל יש 3 מצבים:

מצד שורש נפשם, ישראל הם מעל המזל, ולמזלות אין כלל שליטה עליהם.
כשיהודי פה בעולם, נשמה בגוף בעולם הטבעי, גם אז הוא במצב של "אין מזל לישראל" כיוון שביכולתו לשנות את מזלו על ידי שהוא מעורר כח עליון יותר – בתפילה ובזכויות רוחניות (מצוות ומעשים טובים).
ובחודש אדר המזל הוא "בריא" מעצמו, גם ללא כל השתדלות. ה"אין מזל לישראל" הופך ל"אין – מזל לישראל", שמשמעותו – האין, הביטול של היהודי וחיבורו לאלוקות מצד שורש נפשו, הרי הוא "מזל" – מלשון נזל – יורד מלמעלה לעולמנו הגשמי, ומשפיע ליהודי מזל וברכה. עד כדי כך הוא מורגש במוחש אפילו בעולם הגשמי, עד שאפילו מי שאינו יהודי חש בזאת, כמו שכתוב בגמרא שמי שיש לו דין עם נכרי שידחה זאת לחודש אדר כי אז מזלו גובר.
גם בנדבת ועשיית המשכן שבפרשת תרומה מורגש אותו כח – שליהודי כאן למטה בעולם יש את אותו 'מזל' שיש לו למעלה. הוא נשאר "זהב" וקשור תמיד לקב"ה.

משנכנס אדר...

קעת אפשר גם להבין מדוע משווים בגמרא את "כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה, כך משנכנס אדר מרבין בשמחה". לכאורה הרי זה ממעט מהשמחה כשמזכירים את שמחת אדר כהקבלה לחודש אב, ובפרט שענין זה מופיע במסכת תענית, בסוגיה שעוסקת בתשעה באב.

אלא ששמחתו הכי גדולה של היהודי היא בידיעה שבכל מקום ומצב, גם כזה שמסתיר על אלוקות, הרי הוא קשור לקב"ה. והיחידוש בכך הוא שאפילו במצב של "חודש אב", מצב של חושך בעולם, בכוחו של חודש אדר ('בריא מזלו') להפוך אותו לטוב. דבר זה לא רק שלא ממעט בשמחה, אלא אף מרבה אותה, כי גם הדברים העצובים הופכים לשמחה ומרבים אותה עוד יותר.

תכונת השמחה שהיא פועלת וחודרת בכל עניני האדם. כשאדם שמח – הוא חי חיים שמחים, שמחה שפועלת על כל מעשיו, ועל כל מה שבא איתו במגע, והוא משמח גם אחרים בסביבתו. ושמחה זו מכניסה יותר הצלחה בכל פעולותיו וכל חייו – כפי שרואים במוחש.

כלומר, נוסף לכך שעל ידי שמחה נעשים "בן עולם הבא" (כפי הסיפור המובא בגמרא על 2 אנשים שאליהו הנביא הצביע עליהם כבני עולם הבא משום שהם שמחו ושימחו אחרים), הוא נעשה גם "בן עולם הזה" אמיתי, שחיוו בעולם הזה הם חיים אמיתיים שמחים ומוצלחים יותר.

...מרבין בשמחה!

על פי כל זה, הרי בעמדנו בפתיחת חודש אדר, ועל פי הידוע שלפתיחת הדבר כח מיוחד, צריך לשאוב מיד כוחות מהפתיחה והכניסה ("משנכנס אדר") להרבות בכל ענייני שמחה, על ידי זה שמיד כל אחד ואחת מקבל החלטות טובות ומביאים לפועל – להשתדל בכל האופנים להוסיף ולהרבות בדברים המשמחים, באופן של "מוסיף והולך", הן בנוגע אליו בעצמו, והן בנוגע לשמח את הזולת (כידוע ששלמות ענין השמחה היא דווקא ביחד עם הזולת).

ועל פי הכלל בכל ענייני טוב וקדושה, שכל המקדים הרי זה משובח, וכל המרבה הרי זה משובח – על אחת כמה וכמה שכן צריך להיות בנוגע לענייני שמחה, באופן שבכל יום מתווסף עוד יותר בשמחה לגבי הימים שלפניו.

ראשית כמובן, על ידי הוספה בלימוד התורה, כנאמר: "פקודי ה' ישרים משמחי לב" – ובפרט לימוד פנימיות התורה, וכן על ידי קיום המצוות בהידור, שעל ידי כך מתווסף בשמחה בפשטות גם בעניינים גשמיים. ואכן, יש להוסיף בשמחה כפשוטה, לשמח את הזולת, כאשר מתחילים מבני הבית: הבעל יוסיף בלשמח את אשתו, הורים יוסיפו בלשמח את ילדיהם בעניינים המשמחים אותם, וכן הלאה.

ויהי רצון, שההוספה בשמחה תפרוץ כבר את כל הגדרים, ובעיקר לפרוץ את הגדרים של הרגע האחרון בגלות, שזה יעשה כבר הרגע הראשון של הגאולה, שבאה על ידי מעשינו ועבודתנו בכלל, ובפרט מתוך שמחה, ובמיוחד – על ידי עבודתם של נשים צדקניות בישראל, שבזכותן תבוא הגאולה.

מה משמח יהודי (ציטוט מדברי הרבי בשיחה)

השמחה הכי גדולה שיכולה להיות אצל יהודי היא, בשעה שיודע שבכל מצב בו הוא נמצא – אפילו למטה מטה, בעולם שבחיצוניות נראה כהעלם והסתר על אלוקות, הוא קשור לקב"ה, שכן אפילו כפי שנמצא למטה נשמה בגוף, הוא "בנו יחידו" של מלך מלכי המלכים הקב"ה.

"המעשה הוא העיקר" - ההוראות לפועל המובאות בשיחה כולה:

להשתדל להיות עשיר בפועל בכל העניינים – מתחיל מעשירות ברוחניות ועד גם עשירות בגשמיות (כדי שיוכל לקיים תורה ומצוות במנוחת הנפש ומנוחת הגוף).

לנצל את העשירות כדי לעשות מהבית הפרטי משכן לה', כולל גם על ידי נתינה לצדקה לבנות בית הכנסת ובית המדרש.

להתכונן להשתתף בבניית בית המקדש השלישי על ידי נדבותיו – אנשים נשים וטף.

להוסיף ולהרבות בשמחה עוד ועוד מיום ליום בחודש אדר החל מראש-חודש: בעצמו, בבני ביתו, בזולת ובסביבתו. לכל לראש על ידי לימוד התורה וקיום המצוות בהידור, ובפרט על ידי מצוות תפילין, וכן על ידי דברים המשמחים בפשטות.